

Ilonina práce v něčem evokuje meziválečné hnutí Return to order, kdy se umělci unaveni válkou a destrukcí avantgardních směrů na chvíli vrátili ke klasickému stylu vyjádření, ale zachovali si určitou svobodu ze zkušenosti z modernistických hnutí. Zároveň její práce souzní s objevujícím se zájmem o dokumentárněji laděnou malbu. Tématizuje zdánlivě všední motivy, které odrážejí obecnější sociální jevy (viz např. Șerban Savu nebo Lynette Yiadom, Zoya Cherkassky a sdružení New Barbizon).

Ilona sama o sobě příliš nepodléhá vnějším kulturním vlivům, zůstává ukotvena v realitě, i když v jejím podání všední situace získávají poetický až snový charakter.

Je důsledná a pečlivá, nevyužívá žádné efekty, zkoumá prostor, světlo, kompozici. I když některé náměty mají charakter filmového záběru, nevyvolávají otázku, proč si Ilona zvolila médium malby, je jasné, že malba je pro ni základem, hlavním objektem zájmu. Její poloha je promyšlená a opodstatněná.

Startovním bodem bylo pro Ilonu okouzlení romantickým proudem socrealismu 60. a 70. let, které bylo v její tvorbě vždy výrazně rozpoznatelné a které jí mnohému naučilo. Postupně se k této inspiraci přidal zájem o italskou renesanční malbu a vlastní záliba v pozorování všedních momentů běžného života. Občas přiznaně využívá kompozice klasických malířů, které doplňuje o novodobé prvky a přizpůsobuje svým záměrům. (Christopher Nevinson)

Okno, které se stalo hlavním námětem obrazové série, může prezentovat hranici mezi veřejným a soukromým. Tento námět byl už mnohokrát použit v historii umění, ale pořád zůstává přitažlivým a nosným v závislosti na daném kontextu. (Hopper, Hitchcock).

Vztahuje se k základním otázkám, jak vnímáme svět a společnost, staví proti sobě osobní život a kolektivní zkušenost.

Většina obrazů působí dojmem klidu a bezpečí, vychutnávání si přítomného okamžiku.

V některých malbách je tento pocit pohody záměrně narušen - především jde o muže s kočkou, pozorující požár za oknem. Postavy zůstávají v relativním bezpečí a nečinně pozorují zkázu. Tento výjev může připomínat naši dnešní situaci nečinných pozorovatelů války, i když Ilona nechává interpretaci na nás. Napětí, které obraz vyvolává, sotva převáží celá zbývající sestava klidových výjevů. Vztah emočních náplní mezi jednotlivými obrazy by mohl být zajímavým tématem, které by se dalo v budoucnu rozvíjet.

Lehce zneklidňující je i obraz, který naznačuje vztahové napětí mezi postavami. Nevíme přesně, o co jde, ale sledujeme jakoby z povzdálí nějaký příběh, představený netečně, s odstupem.

Zneklidňující je i obraz se ženou v posteli, kde je okno umístěné záměrně velmi vysoko, a i přesto, že jsou dveře otevřené, místnost vyvolává pocit vězení.

Zvláštní deformace interiérů někdy vyvolávají snový pocit něčeho napůl nereálného, brání nám, abychom ukotvili danou scénu v konkrétním čase nebo konkrétní zemi, Ilona se tím v některých pracech dostává na pomezí magického realismu.

Obraz s městem jako by zrcadlil všechny zbylé obrazy. Z pohodlných interiérů se dostáváme do studeného podvečera malého industriálního městečka, které trochu připomíná severní Čechy, trochu východní Ukrajinu.

Podáním evokuje obrazy Brueghela nebo dětské knížky, kde můžeme na základě množství drobných detailů vyhledávat příběhy. Odehrává se tu spousta drobných situací, ale vnímáme je z takové dálky, že nás emočně nezasahují. Obraz nás záměrně znejistňuje, do jakého času a místa si máme město zařadit. Jsou tu staré tramvaje, ale i současné kontejnery na tříděný odpad, domy z 50. let i billboardy. Dokážeme však určit, že jde o provinční město někde ve východní Evropě.

Objevuje se určitá "něžnost k periférii", urbánní prostor, který by za určitých okolností mohl být vnímaný pochmurně nebo pesimisticky autorka zobrazuje se sympatií.

Obraz vznikl v sérii jako první a nevznikl podle žádné předlohy; domyslet takto komplexní prostor je docela těžký úkol. Oproti pozdějším obrazům působí trochu utaženě, ale zároveň zaujme právě svou komplikovaností a sympatickou nedokonalostí, spojením vážné atmosféry s jistou naivitou a hravostí.

V minulosti Iloně byla často vytýkána "retro" estetika jejích děl, takže problém časové zařaditelnosti se pro ni postupně stal tématem sám o sobě. Ilona si úmyslně pohrává s prvky, které můžeme snadno zařadit do naší doby v kombinaci s historizujícími detaily. Například na obrazu s chodbou akademie stojí dvě reálné soudobé postavy, které ale nemůžeme časově zařadit podle oblečení. K současnosti odkazuje jenom popelnice a cedulka s únikovým východem. Podobné hříčky najdeme i v jiných obrazech.

Co se týče formální stránky děl, Ilona se neustále posouvá vpřed, dělá pro sebe nové objevy. Vytknout by se dala poněkud stejná tmavost obrazů, občas přílišná utaženost. V budoucnu by mohlo prospět i záměrné vykročení z osvojené barevné skladby.

Velmi kvalitně je zpracovaná i textová část diplomové práce.

Ve své generaci je Ilona docela ojedinělým jevem a těšíme se na další vývoj její tvorby. Celkově hodnotíme práci výborně.

Alice Nikitinová
Matěj Smetana

9.6.2025